

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Dansk Læseplan

2019

Indhold

1 Om læseplanens funktion	3
---------------------------	---

2 Læseplanens opbygning	4
-------------------------	---

3 Fagets formål og identitet	5
3.1 Danskfagets tekster	6
3.2 Sprog	8
3.3 Kommunikation	9

4 Fagets kompetenceområder og kompetencemål	10
4.1 Kompetenceområdet læsning	10
4.2 Kompetenceområdet fremstilling	11
4.3 Kompetenceområdet fortolkning	12
4.4 Kompetenceområdet kommunikation	13

5 Udviklingen i indholdet i undervisningen	15
5.1 Læsning	15
5.2 Fremstilling	18
5.3 Fortolkning	21
5.4 Kommunikation	24

6 Tværgående emner og problemstillinger	28
6.1 Tværfaglighed	28
6.2 Projekt opgaven	28

7 Tværgående temaer	29
7.1 It og medier	29
7.2 Innovation og entreprenørskab	29

8 Opmærksomhedspunkter	31
------------------------	----

9 Kanon	33
---------	----

1 Om læseplanens funktion

Læseplanen beskriver grundlaget for undervisningen i faget. Læseplanen fortolker forholdet mellem skolens formål, lovens centrale bestemmelser om undervisningens tilrettelæggelse og de fagspecifikke bestemmelser i Fælles Mål.

Fagformålet beskriver, hvordan faget bidrager til at opfylde folkeskolens formål, og angiver den overordnede retning for tilrettelæggelsen af undervisning i faget. Fagformålet og de underliggende kompetencemål samt færdigheds- og vidensområder er således den overordnede ramme for lærerens overvejelser om tilrettelæggelse af undervisningen, herunder overvejelser vedrørende valg af undervisningens indhold. Læseplanen udfolder de bindende kompetencemål samt færdigheds- og vidensområderne i Fælles Mål, hvor det faglige indhold konkretiseres.

Læseplanen uddyber kompetencemålene og beskriver det indhold og den progression, der skal knytte sig til kompetencemålene med henblik på at give en ramme for lærernes valg af indhold. Læseplanen beskriver de bindende færdigheds- og vidensområder, der ligger under fagets kompetencemål på de enkelte trinforløb. Færdigheds- og vidensområderne angiver i overskriftsform afgørende faglige elementer i arbejdet hen imod at indfri kompetencemålene som udgangspunkt for bestræbelsen på at opfylde fagformålet og skal danne udgangspunkt for tilrettelæggelsen af undervisningen.

Læseplanens udfoldelse af kompetencemål og færdigheds- og vidensområder er ikke udtømmende beskrivelser af, hvad relevant danskfagligt indhold eller metoder kan være. Der er mange veje til den gode danskundervisning. Både læseplan og undervisningsvejledning har til hensigt at støtte lærerens didaktiske refleksion over valg af metoder og fagligt stof – og bidrage til elevernes faglige og alsidige udvikling.

I læseplanen og undervisningsvejledningen peges der på mulige sammenhænge mellem kompetenceområderne, som kan støtte en helhedspræget undervisning. Med en helhedspræget undervisning menes en undervisning, der knytter an til fagformålet for dansk og folkeskolens formål, og som er orienteret mod sammenhængende mål, indhold og metoder, der går på tværs af kompetenceområder. Selv om kompetenceområderne i læseplanen skilles ad i beskrivelserne af dem, skal danskfaget ses som en helhed, hvor kompetenceområderne fletter sig ind i hinanden i undervisningen.

Læseplanen er bindende, når den er godkendt af kommunalbestyrelsen. For ikke at komme til at skabe bindinger på metodevalg og indholdsvalg, er der i læseplanen kun medtaget eksempler på indhold, metoder eller aktiviteter, når det er særligt relevant for at vise faglige sammenhænge. Hvordan læreren kan vælge metoder, rammesætte aktiviteter og udvælge indhold, er beskrevet i undervisningsvejledningen til danskfaget.

2 Læseplanens opbygning

I dette kapitel beskrives de følgende syv kapitler i læseplanen, der bevæger sig fra danskfagets formål over kompetenceområderne til indholdet af færdigheds- og vidensområderne.

I **kapitel 3** beskrives, hvad formålet med danskfaget er, og hvordan faget har relevans i forhold til folkeskolens formål. Arbejdet med tekster, sprog og kommunikation udpeges som danskfagets genstandsfelter. For hvert af disse genstandsfelter udfoldes overordnet, hvad der menes med dem, formålet, der er med dem, samt indhold og arbejdsformer, der er forbundet med dem.

I **kapitel 4** beskrives hvert af danskfagets fire kompetenceområder for sig: læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation. Desuden beskrives det overordnet, hvordan hvert kompetenceområde kan tænkes sammen med de øvrige kompetenceområder.

Kapitel 5 udfolder læseplanen for undervisningen på de fire kompetenceområder. For hvert trinforløb beskrives *indholdet* af de færdigheds- og vidensområder, der er knyttet til hvert af de fire kompetenceområder. Denne del er opbygget, så hvert kompetenceområde beskrives for sig for alle fire trin. Det vil sige, at hvert af fagets fire kompetenceområder beskrives med sine underliggende færdigheds- og vidensområder trinforløb for trinforløb. Dette giver mulighed for at udfolde progressionen i kompetenceområdet fra trin til trin.

Kapitel 6 gør rede for, hvordan danskfaget kan indgå i tvær- og fællesfaglig undervisning.

Kapitel 7 beskriver kort de overordnede rammer for arbejdet med de tværgående temaer it og medier samt innovation og entreprenørskab.

Kapitel 8 beskriver opmærksomhedspunkterne i dansk.

Kapitel 9 oplister forfatterne i dansk litteraturs kanon og beskriver den rolle, kanontekster spiller i undervisningen.

3 Fagets formål og identitet

Fagets formål

Eleverne skal i faget dansk fremme deres oplevelse og forståelse af litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation som kilder til udvikling af personlig og kulturel identitet. Faget skal fremme elevernes indlevelsessevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse.

Stk. 2. Eleverne skal i faget dansk styrke deres beherskelse af sproget og fremme deres lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre. Eleverne skal udvikle en åben og analytisk indstilling til samtidens og andre perioders og kulturers udtryksformer. Eleverne skal i faget dansk udvikle deres udtryks- og læseglæde og kvalificere deres indlevelse og indsigt i litteratur og andre æstetiske tekster, fagtekster, sprog og kommunikation.

Stk. 3. Eleverne skal i faget dansk have adgang til de skandinaviske sprog og det nordiske kulturfællesskab.

I danskfaget møder og undersøger eleven verden og sig selv gennem sprog og tekster. Danskfaget giver eleven mulighed for at deltage i kommunikation, at forstå sin omverden gennem sprog samt at forstå, hvad sprog og tekster er, kan og gør. Eleverne undersøger verden ved at analysere, fortolke og forstå, hvad andre skriver og producerer, samt ved at lytte til, hvad andre siger, og de undersøger verden ved selv at producere tekster, der møder andre modtagere.

Kernen i danskfaget er arbejdet med tekster, sprog og kommunikation. Gennem undervisningen i danskfaget skal eleven blive i stand til at opleve, indleve sig i, forstå og anvende mundtlige og skriftlige tekster i varierende kontekster i forhold til faglige, sociale og personlige mål. Danskfaget skal styrke elevens kompetencer og lyst til at bruge og forstå det danske sprog i skrift og tale. Eleverne skal lære at forstå og fremstille tekster og udvikle deres kompetencer til at anvende tekster til praktiske, kommunikative formål samt at indleve sig i, forstå og fortolke litteratur og andre æstetiske tekster. Undervisningen i faget skal sigte mod at opfylde fagformålet for faget dansk med kompetencemålene i faget som centrale pejlemærker og herigennem bidrage til at opfylde folkeskolens formål. Elevernes kompetencer udvikles i deres omgang med det danskfaglige indhold, gennem lærerens tilrettelæggelse af arbejdsformer, aktiviteter, evaluering og gennem mål og de overordnede formål med undervisningen.

Kompetencebegrebet i Fælles Mål angiver evnen til at anvende kundskaber og færdigheder i en konkret kontekst. Kompetence rummer således mere end summen af den viden og de færdigheder, der bringes i anvendelse, og indebærer evnen til på en selvstændig og ansvarlig måde at bringe relevante færdigheder og relevant viden reflekteret og kritisk i anvendelse i en konkret situation.

Folkeskolens formålsparagraf og danskfagets fagformål sætter retning for elevens alsidige udvikling og dannelse. Kompetencebegrebet understøtter en orientering af fagenes indhold, der sætter fokus på elevernes selvstændige beherskelse og ansvarlige anvendelse af kundskaber og færdigheder, der kan bidrage til deres almene udvikling og dannelse.

Elevens udvikling må ses som en proces, der rækker ud over faget i skolen; dels fordi eleven også dannes uden for skolen, og dels fordi eleverne skal bruge det, de lærer, uden for skolen. Dette skal bidrage til at give eleven livsduelighed og sammenhængsforståelse.

Arbejdet med danskfagets tekster, deres indhold, udtryk og medieformer er sammen med sprog og kommunikation kerneindhold i danskfaget. Udvikling af kompetencer sker altid i forhold til et indhold, og i danskfaget er det elevernes arbejde med tekster, sprog og kommunikation, der åbner for elevernes alsidige udvikling og deres udvikling af personlig og kulturel identitet.

3.1 Danskfagets tekster

Tekstbegrebet

Læseplanens tekstbegreb dækker over de skrevne, mundtlige og billedbårne tekster, digitale samt analoge tekster, lineære og ikke-lineære tekster. Det indbefatter også multimodale tekster, idet multimodalitet defineres som tekster, der skaber betydning ved mere end en modalitet, fx kombinerer ord, lyd, billeder, layout eller typografi.

De centrale modaliteter i danskfaget er skrift, tale, lyd og billede. Dertil er modaliteter som gestik, mimik, layout, skrifttype, skriftstørrelse mv. også nødvendige ressourcer i elevernes betydningsskabelse. Hver modalitet har sine styrker og begrænsninger i forhold til at skabe betydning, og danskfagets rolle i forhold til det multimodale er, at eleverne kan skabe formålstjenlige multimodale tekster ved at vælge, udnytte og sammensætte de modaliteter, som er bedst egnede i forhold til deres kommunikative formål. Desuden skal eleverne kunne opleve, forstå, analysere og kritisk vurdere multimodale tekster.

Med henblik på at vælge kvalificeret indhold i danskundervisningen, der på forskellig vis kan bidrage til elevernes kompetencer og alsidige udvikling, beskrives herunder tre *danskfaglige kategorier af tekster*. De tre kategorier er overordnede bud på afsenderens formål og teksters funktion i forhold til situationer og sammenhænge. Formålet med disse tre kategorier er at stille skarpt på, at tekster tjener forskellige formål i verden, i kommunikationssituationen og for individet. De hjælper med at tydeliggøre, at forskellige slags tekster og arbejdet med dem på forskellig vis kan bidrage til elevens alsidige udvikling.

Dernæst præsenteres *fremstillingsformer*, som henviser til forskellige måder, tekster bruger sproget til at gengive information på. Afslutningsvis gøres rede for, hvordan *genrer* forstås som den konkrete form, tekster optræder i.

De tre tekstkategorier

Litteratur og andre æstetiske tekster: Tekster, som giver perspektiver på egen og andres livsverden. Litteratur og andre æstetiske tekster er kendetegnede ved at give modtageren en oplevelse gennem en æstetisk behandling af et emne. Litteratur og andre æstetiske tekster kan give modtageren adgang til et fremmed perspektiv på verden, et perspektiv som kan lære os om verden, andre og os selv. En af de særlige kvaliteter ved den æstetiske tekst er, at den kan fungere uafhængigt af en specifik situation og kan opleves på tværs af tid og sted. I forståelsen af, hvordan den æstetiske tekst giver læsere forskellige oplevelser, bliver undersøgelsen af det ofte eksperimenterende samspil mellem tekstens form og indhold særligt relevant. Undersøgelsen af æstetiske tekster indeholder at læse med fordobling. Genreeksempler fra kategorien litteratur og andre æstetiske tekster er roman, grafisk roman, digt, novelle, kortfilm, billedbog, sang, teaterstykke og computerspil.

Fagtekster: Tekster der formidler viden om verden. Fagteksten har til hensigt at formidle sandfærdig viden om et emne. Derfor bindes fagteksten ikke til en specifik kommunikationssituation, men fremstår som en sammenhængende fremstilling af et fag eller en sag. Genreeksempler fra kategorien fagtekster er baggrundsartikel, fagligt foredrag, faglig hjemmeside eller dokumentarfilm. Arbejdet med fagtekster i danskundervisningen

involverer typisk fagets egne fagtekster, dvs. tekster, der handler om danskfaget, fx fagtekster om danskfaglige begreber og metoder, forfatterbiografier og opslag i ordbøger.

Brugstekster: Tekster der har en bestemt funktion i en kommunikationssituation.

Brugsteksten opfylder en funktion i forhold til en bestemt kommunikationssituation. Desuden vil brugsteksten typisk være rettet mod en specifik intenderet målgruppe på et bestemt tidspunkt. For brugsteksten er undersøgelsen af, i hvilken ramme teksten hører til, derfor helt central. Er det fx en bestemt slags institution eller organisation, der er afsender, og i hvilke sammenhænge bliver teksten brugt? Dette kan give eleverne en forståelse for, hvorfor brugsteksten er udformet, som den er – samt grundlag for at vurdere, om teksten er hensigtsmæssigt udformet. Et eksempel på en brugstekst er en reklame. Eleven lærer, at reklamen typisk er afsendt fra et firma, der har til hensigt at stimulere køb, og at dette har betydning for, hvordan reklamer henvender sig til modtageren. Andre genreeksempler fra kategorien brugstekster er valgannoncen, en kontrakt, en festtale, et brev fra kommunen og avisgenrer som lederen, artikler, debatindlæg og reportager.

Fremstillingsformer

Fremstillingsformer henviser til den måde, teksten giver information på. I alle kategorier af tekster indgår der fremstillingsformer, der signalerer tekstens formål. Fremstillingsformerne afspejler sig i tekstens sproglige træk og ofte også i tekstens struktur. Nogle gange vil der i en tekst primært være tale om én fremstillingsform, andre gange vil der være en blanding af flere forskellige fremstillingsformer i samme tekst. De væsentligste fremstillingsformer, grundskolens tekster betjener sig af, er kendetegnet ved, at de vil:

- *Berette/fortælle* med henblik på at underholde, engagere og give adgang til opdigtede scenarier og situationer, der kan være mere eller mindre realistiske.
- *Berette/fortælle* med henblik på at give indblik i faktiske hændelser, der er sket eller vil ske.
- *Beskrive* med henblik på at give læseren adgang til beskrivelser af ting, dyr, fænomener, begreber eller steder.
- *Instruere* med henblik på at sætte læseren i stand til at gøre noget bestemt.
- *Forklare* med henblik på at give indblik i årsager og følger, eller hvordan noget virker.
- *Argumentere* med henblik på at fremlægge synspunkter og argumenter for disse.
- *Reflektere* med henblik på at udforske et tema, egne tanker eller egen situation.

Genrer (teksttyper)

Genrer henviser til de konkrete former, tekster kan optræde i, fx dagbogssiden, brevet, opskriften, øjenvidneberetningen, kommentaren, webdokken, brugsanvisningen, debatindlægget, kortfilmen, novellen, romanen, digtet, fagbogen, bloggen, klummen osv. Genrerne er også konkrete, historiske former, som farves af den periode, de er skabt i. Opskriften skrevet for 100 år siden vil sprogligt og strukturelt fremstå anderledes end en nutidig opskrift. Alligevel vil genren kunne genkendes, når den konkrete form lever op til de forventninger, der knytter sig til indholdet og brugen af fremstillingsformer i genren.

En genre vil ofte betjene sig af flere forskellige fremstillingsformer afhængigt af formålet med den konkrete tekst. Eksempelvis kan en konkret fagtekst både indeholde berettende, beskrivende, forklarende og argumenterende fremstillingsformer. Dertil vil en genre også påvirkes og formes af det medie, teksten optræder i. En feature-artikel i et digitalt medie vil eksempelvis adskille sig fra en feature-artikel trykt i en avis, hvor modaliteter som lyd og film ikke kan ledsage ord og billeder. Ligeledes kan sproglige træk, der ellers forbindes med genren, også påvirkes af mediet, som det eksempelvis sker, når indledende og afsluttende hilsener udelades i digitale breve som Messenger-beskeder eller SMS.

Den konkrete genre kan således karakteriseres ud fra brugen af fremstillingsformer, det medie den optræder i, den specifikke historiske kontekst og det, som synes at være tekstens overordnede formål: om teksten vil give perspektiver på egen eller andres livsverden, om den vil formidle viden om et emne, eller om den opfylder en funktion i en kommunikationssituation.

Tekstkategori, fremstillingsform og genre

Det er ikke et mål at nå alle genrer i danskundervisningen. Men det er et mål at nå omkring alle tekstkategorier og de nævnte fremstillingsformer og på den baggrund vælge eksemplarisk indhold at gå i dybden med i udvalgte, genrespecifikke tekster.

Begreberne tekstkategori, fremstillingsform og genre kan støtte refleksionen over et alsidigt tekstvalg i undervisningen, der giver anledning til, at eleverne oplever, undersøger og diskuterer tekster i forhold til tekstens oprindelige formål, eget formål med læsningen, den historiske kontekst, kommunikationssituationen og det medie, de optræder i.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at tekster foregår i tid og rum og læses i konkrete situationer, som kan adskille sig fra tekstens oprindelige formål. Det vil derfor sjældent være hensigtsmæssigt at kategorisere tekster i fastlåste kasser.

3.2 Sprog

I fagformålet er det gjort klart, at faget skal give eleverne mulighed for at:

- Fremme deres *oplevelse og forståelse af sprog* som kilde til udvikling af personlig og kulturel identitet.
- Styrke deres *beherskelse af sproget* og fremme deres lyst til at bruge sproget personligt og alsidigt i samspil med andre.

Sproget er en kilde til at forstå verden og os selv, og sproget giver os mulighed for at forstå og at udtrykke os personligt og kreativt på mangfoldige måder.

Undervisningen foregår *gennem* sproget, når vi beskriver, forklarer, udvikler, diskuterer og reflekterer sammen med eleverne i tale og skrift, og når vi udtrykker mening gennem brug af krop, stemme og andre modaliteter. Når undervisningen foregår ved hjælp af sproget, er det ikke sproget, der sættes i fokus, men det indhold og den betydning, sproget bærer frem. Men der undervises også *i* sproget, hvor sproget selv bliver gjort til genstand for oplevelse og opmærksom analyse og undersøgelse i undervisningen, så eleverne bliver nysgerrige og klogere på det forunderlige ved sprog som udtryksmiddel.

Sprogundervisning indgår på forskellige måder i alle fire kompetenceområder i dansk. For at fremme *oplevelse, forståelse, beherskelse og lyst til at bruge sprog* er det vigtigt, at læreren er opmærksom på sprogets dimensioner: form, indhold og funktion og samspillet imellem dem. Ligeledes er det vigtigt, at læreren har øje for, at opmærksomheden kan rettes mod forskellige sproglige niveauer; fra niveauer der vedrører sprogets mindste bestanddele (fonemer, morfemer, ord) til større tekstdele (sætningsled, sætninger, ytringer, afsnit, diskurser).

Sprogets forside indeholder flere elementer og drejer sig om, hvordan sprog kommer til udtryk lydligt (fonologi), på skrift (ortografi), nonverbalt (gestik) og i samspil med andre modaliteter. Sprogets indholdsside drejer sig om, hvad sprog betyder (semantik), og sprogets funktionsside (pragmatik) drejer sig om, hvordan vi bruger sproget, og hvordan vi handler gennem sproget i kommunikationssituationer.

3.3 Kommunikation

Kommunikation handler om, at eleven skal lære at bruge de kommunikative ressourcer, eleven har til rådighed for at skabe betydning i forskellige situationer. Det gælder sproglige såvel som ikke-sproglige ressourcer (tegn), fx sprog og kropssprog. Undervisningen sigter mod, at eleverne klædes på til at forstå de kulturelle normer og sociale spilleregler, der kendetegner forskellige kommunikationssituationer. Eleven skal kunne trække på en mangfoldighed af kommunikative ressourcer, så eleven kan handle hensigtsmæssigt i forhold til en given situation.

Under denne måde at beskrive brugen af tegn, herunder sprog, ligger et sociokulturelt og funktionelt sprogsyn. Sproget ses som en mangfoldig ressource til at skabe mening i forhold til andre mennesker, og i danskundervisningen gøres eleven bevidst om de muligheder for at skabe betydning, der er til rådighed i en given kommunikationssituation, samt hvad der vil være passende i forskellige sammenhænge. Eleven ansues som et meningssøgende og fortolkende subjekt, og undervisningen bidrager til at give eleverne redskaber til at aflæse, skabe betydning og kommunikere med sin omverden.

Dette indebærer, at undervisningen bør fokusere på, at eleven lærer at tilpasse sin kommunikation til modtageren og situationen, og at de kommunikative ressourcer tages i anvendelse med henblik på at lykkes med kommunikation og kunne gå i dialog. Eleven skal kunne forstå kompleksiteten i kommunikationssituationer. Eleven skal lære at tilpasse sin tekst til den relation, der er mellem eleven og modtageren i situationen, hvad man kan sige til hvem i hvilke sammenhænge samt tage højde for, hvad modtageren kan antages at vide om emnet.

4 Fagets kompetenceområder og kompetencemål

Danskfagets kompetenceområder er læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation.

Kompetenceområderne udgør en helhed i forhold til elevernes alsidige udvikling, og kompetencerne skal så vidt muligt udvikles som en helhed og i samspil med hinanden gennem skoleforløbet. I den daglige undervisning vil man til tider fokusere på et enkelt kompetenceområde. Andre gange vil man arbejde med flere kompetenceområders færdigheds- og vidensområder, der indgår i vekselvirkning med hinanden på samme tid i undervisningen.

I beskrivelserne af de fire kompetenceområder nedenfor beskrives både, hvad kernen i det enkelte kompetenceområde er, men også hvordan kompetenceområdet overordnet kan tænkes sammen med andre kompetenceområder. I undervisningsvejledningen skrives hvert trinforløb sammen på tværs af kompetenceområderne, og det bliver eksemplificeret, hvordan undervisningen kan tænkes på tværs af kompetenceområder i tilrettelæggelsen og udførelsen af danskundervisningen.

Arbejdet med læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation tilbyder eleverne en åbning til verden, til eget og andres liv i mange forskellige kontekster. I alle kompetenceområder arbejdes der med at styrke elevernes evne til at tale, læse, lytte og skrive. I lærerens valg af indhold og metoder åbnes der for, at eleverne får indblik og udsyn og gøres i stand til at reflektere, gennemskue og handle i forskellige sammenhænge.

4.1 Kompetenceområdet læsning

Læsekompetence danner grundlag for alsidig og personlig udvikling og for at kunne tage kritisk stilling og handle i et demokratisk samfund. Undervisningen bidrager til elevernes erkendelse af, at læsning er nøglen til på egen hånd og i fællesskab med andre at tilegne sig viden, at opleve og fordybe sig i tekster, og ligeledes at tekster er kilde til udvikling af personlig og kulturel identitet. Udvikling af læsekompetence er helt central for lysten til at lære mere og som forberedelse på videre uddannelse og muligheden for aktiv deltagelse i samfundet.

Undervisningen i læsning drejer sig om flere elementer, der spiller sammen i en proces. De seks færdigheds- og vidensområder under læsning er: finde tekst, forberedelse, afkodning, sprogforståelse, tekstforståelse og sammenhæng. De er alle vigtige elementer i en samlet læseproces. Gennem tilegnelse af grundlæggende læsefærdigheder og viden om sprog udvikler eleverne tillid til egne evner som læser som afsæt for fortsat udvikling af en stadigt stærkere læsekompetence. Læseoplevelse, læseglæde og konsolidering af læsefærdigheder indgår som vigtige og samtidige elementer i udvikling af læsekompetence.

Gennem hele skoleforløbet udvikler eleverne en stadigt sikrere, mere flydende tekstlæsning og mere nuanceret tekstforståelse, der sætter dem i stand til at opleve, engagere sig, reflektere, tage kritisk stilling, respondere og handle på baggrund af det, de læser. På tværs af klassetrin bidrager undervisningen i læsning til, at eleverne udvikler sig til aktivt meningssøgende læsere, der kan fordybe sig i de tekster, de læser, og få udbytte af det, de læser alene og sammen med andre.

Progressionen på tværs af trin opnås gennem:

- Gradvist øgede forventninger til elevernes præcision og læsehastighed.
- Gradvist øgede forventninger og mindre støtte til elevens sprogforståelse, tekstforståelse og sammenhængsforståelse i tekster af stadigt stigende kompleksitet.
- Gradvist øgede forventninger til elevens evne til at styre og regulere læsemåde og læsehastighed efter formål og udbytte.

4.2 Kompetenceområdet fremstilling

For at kunne deltage alsidigt og ytre sig personligt, kreativt og konstruktivt i private og offentlige demokratiske samtaler, såvel som i skabende og æstetiske fremstillingsprocesser, må elevens evne til at formulere sig sammenhængende i længere tekster mundtligt såvel som skriftligt styrkes. I kompetenceområdet fremstilling skal eleverne opnå en stadigt sikrere, mere varieret og personlig udtryksfærdighed i skrift, tale, lyd og billede.

Centralt i undervisningen står udviklingen af elevernes skrivekompetence som grundlag for at fremme elevernes erkendelse, refleksion, fantasi og mulighed for deltagelse socialt og fagligt.

De syv færdigheds- og vidensområder under fremstilling er: håndskrift og layout/planlægning, forberedelse, fremstilling, respons, korrektur, præsentation og evaluering. De udgør tilsammen vigtige elementer i fremstillingsprocessen. Kompetenceområdet fremstilling lægger på alle trin op til en forløbstænkning, hvor eleverne undervises i at forberede, fremstille, revidere og færdiggøre deres produkter med henblik på præsentation.

Undervisningen må fremme elevernes forståelse og vurdering af, hvilke valg af fremstillingsformer, strukturer, sproglige træk og kombinationer af modaliteter, der egner sig bedst i en konkret situation. Eleverne motiveres til at eksperimentere med valg af fremstillingsformer, struktur, sprog og modaliteter i tekster, fx skrift, layout, billeder og lyd. De skal forstå, hvordan valgene skaber og afgrænser betydning og på forskellig vis understøtter kommunikative hensigter i egne og andres tekster.

Fremstillingsprocesser er dynamiske, og på baggrund af respons fra makker eller lærer på alle tidspunkter i processen kan eleverne engageres i at udvikle og tilpasse idéer, udkast og produkter. Læreren må derfor stilladse de forskellige processer i varierede og engagerende skriveaktiviteter, så eleverne forstår og engageres i, hvordan forberedelse, udkast, respons, revision og korrektur er afgørende for endelig præsentation og evaluering af et færdigt produkt.

Gennem varierede arbejdsmåder fremmes elevernes forståelse af, hvordan de kan fremstille tekster med et formål for øje. De skal lære at forholde sig til, hvad de vil opnå med deres tekst, og hvordan indholdet kan fremstilles i forhold til modtagerens behov og forventninger.

Undervisningen skal fremme, at eleverne opnår sikre digitale og analoge skrivefærdigheder, så eleverne kan deltage og bidrage med det udtryk, der passer til formålet i den enkelte situation i kreative såvel som i faglige og formelle skrivesituationer. Det betyder, at undervisningen understøtter, at eleverne ubesværet kan formulere sig med en læselig og sammenbundet håndskrift som grundlag for udviklingen af en sikker håndskrift. Og det betyder, at undervisningen gennem hele skoleforløbet skal lægge vægt på, at eleverne ubesværet kan skrive på tastatur og behersker layout-funktioner i tekstbehandling.

Progressionen på tværs af trin opnås gennem:

- Gradvist øgede forventninger og mindre støtte til skriftlig formuleringsevne, herunder sproglig variation og sproglig korrekthed samt omfanget af det skrevne.
- Gradvist øgede forventninger og mindre støtte til elevernes endelige produkter, hvad angår form og komposition, herunder disponering af indhold, strukturel opbygning og multimodalt samspil.
- Gradvist øgede forventninger til elevernes forståelse af kommunikationssituationen, herunder modtagerhensyn og tekstformål.
- Gradvist øgede forventninger til elevernes viden om, hvordan man skaber tekster og således kan bruge hensigtsmæssige skrive- og fremstillingsprocesser.

4.3 Kompetenceområdet fortolkning

Udvikling af en nuanceret forståelse for andre perspektiver end ens eget stimuleres af mødet med en mangfoldighed af æstetiske tekster. Fortolkningskompetence drejer sig om, at eleverne skal lære at fortolke æstetiske tekster, så de kan opleve, forstå og erkende gennem tekstens æstetiske behandling af et emne. Gennem mødet med æstetiske tekster opnår eleverne adgang til et fremmed perspektiv på verden, som kan lære eleverne om verden, andre og dem selv. Den æstetiske tekst kan bidrage til, at eleverne udvider deres forståelse for andre kulturer og måder at se verden på gennem mødet med fremmede stemmer og perspektiver, som på én gang indbyder til oplevelse, empati og erkendelse.

Kompetenceområdet fortolkning er knyttet tæt til området læsning, da læsning er middel til oplevelse og indlevelse i skrevne litterære og andre æstetiske tekster. Men den æstetiske oplevelse af en tekst kræver særlige læsemåder som nærlæsning og fokuseret genlæsning. Æstetiske tekster knytter an til verden på en særlig måde. Læseren skal kunne læse med fordobling og med bevidsthed om, at fortælleren er en konstruktion fra forfatterens side.

Det gode valg af æstetisk tekst er en tekst, der har kompleksitet, intensitet og ikke mindst er relevant for eleverne og deres liv. Dvs. en tekst, som kan bidrage til udvikling af elevernes personlige og kulturelle identitet. Begrebet 'æstetisk tekst' skal forstås bredt; det omfatter både skreven litteratur, film, musikvideoer, computerspil, e-bøger og meget andet. Dansk og nordisk børnelitteratur står som centrale tekstvalg til udvikling af elevernes fortolkningskompetence.

De fem færdigheds- og vidensområder under fortolkning; oplevelse og indlevelse, undersøgelse, fortolkning, vurdering samt perspektivering udgør tilsammen en proces. På tværs af trin er elevernes oplevelse og indlevelse i den æstetiske teksts verden udgangspunktet. Eleverne skal med afsæt i deres oplevelse og indlevelse lære at undersøge teksters virkemidler og centrale elementer med henblik på, at de forstår, hvordan teksten skaber oplevelser og indlevelse. Undersøgelsen skaber grobund for, at eleverne kan komme med bud på fortolkninger af teksten, vurdere teksten og perspektivere den til eget og andres liv samt relevante problemstillinger.

Elevernes blik på verden bliver stadig bredere og mere nuanceret, som de bliver ældre. Denne udviklingsproces understøttes af arbejdet med fortolkning af tekster, samtidig med at elevernes udviklingsniveau afspejles i tekstvalget. Progressionen i de emner og temaer, som de æstetiske tekster lægger op til drøftelse af i klassens fortolkningsfællesskab, følger elevernes udvikling mht. at kunne relatere teksten til en stadig bredere kontekst. Kontekst kan i dette tilfælde handle om almenmenneskelige problemstillinger. Kontekst kan også handle om at relatere en teksts måde at fremstille et perspektiv på verden på med en eller flere andre teksters perspektiver.

Arbejdet med at understøtte elevernes indlevelse og oplevelse i den æstetiske tekst, undersøgelsen af teksten og perspektivering kan med fordel understøttes af aktiviteter, som knytter an til kompetenceområderne fremstilling og kommunikation. Således vil dialogen, den udtryksfulde oplæsning af centrale passager, dramatisering af tekstelementer, meddigtning og genreskift samt perspektiverende produktioner være måder til at integrere fortolkningsarbejdet med det øvrige danskfag.

Progressionen på tværs af trin opnås ved:

- Gradvist øgede forventninger og mindre støtte til elevernes fortolkning af formmæssigt stadigt mere komplekse tekster.
- Gradvist øgede forventninger til bredden af elevernes erfaringshorisont som baggrund for indlevelse i teksters behandling af emner.
- Gradvist øgede forventninger til elevernes undersøgelse af teksters handling og virkemidler.

4.4 Kompetenceområdet kommunikation

Kommunikationskompetence er forbundet med elevens personlige, kulturelle og alsidige udvikling og identitetsdannelse. Kompetenceområdet kommunikation knytter an til eleven selv, til elevens relation til sine medmennesker og til det samfund og den omverden, som eleven er del af. At blive i stand til at kunne bruge kropssprog og stemme bevidst og hensigtsmæssigt handler i høj grad om personlig udvikling hos eleven. Kommunikationskompetence giver også adgang til at deltage i den demokratiske dialog, i mødet med andre kulturer og giver en lydhørhed over for sproglige nuancer og opmærksomhed på sproglige fænomener.

Kommunikativ kompetence handler om, at eleverne udvikler vilje og evne til at kommunikere meningsfuldt og hensigtsmæssigt med en eller flere modtagere. Det handler også om at kunne begå sig som sprogbruger i diverse situationer og sammenhænge. Eleverne skal kunne begå sig i såvel den personlige som den faglige dialog, på forskellige on- og offline platforme, men også i mødet med individer, som taler dansk på en anden måde end eleven selv, folk med en anden baggrund end eleven selv og folk fra det øvrige Norden. Kommunikationskompetence indebærer også, at eleverne udvikler bevidsthed om, hvordan de kommunikative ressourcer, som er til rådighed i en given kommunikationssituation, kan bruges af eleverne selv og af andre.

Kommunikationskompetence i danskfaget handler i høj grad om at udbygge elevernes erfaringer med kommunikation fra deres hverdagsliv til at rette sig mod mindre trygge, mindre kendte og mere krævende sammenhænge, der kræver kritisk refleksion og stillingtagen til information. Undervisningen bidrager til at give eleverne begreber og redskaber til at bruge sproget og kommunikere hensigtsmæssigt i forhold til forskellige situationer og modtagere.

Progressionen på tværs af trin opnås i undervisningen gennem:

- At eleverne skal kommunikere hensigtsmæssigt i situationer af stigende kompleksitet.
- At der stilles stadigt større forventninger til elevens brug og forståelse af samt kritisk refleksion i forhold til virkemidler i kommunikation, og at der gives stadigt mindre støtte til elevernes arbejdsprocesser.
- At der forventes stadigt mere avanceret refleksion over sprogets funktion i forhold til situation og modtager.

Færdigheds- og vidensområderne er centrale kommunikationsformer og aspekter af kommunikation, som skal have selvstændig opmærksomhed i undervisningen, men som også skal inddrages og bruges løbende i forhold til aktiviteter knyttet til elevernes læsning, fremstilling og fortolkning. De fem færdigheds- og vidensområder udgør ikke tilsammen en proces, som det er tilfældet i de tre andre kompetenceområder i danskfaget. De fem færdigheds- og vidensområder skal ikke ses som udtømmende for, hvad det kan være relevant, at eleverne arbejder med for at tilegne sig kommunikationskompetence.

De fem færdigheds- og vidensområder i kompetenceområdet kommunikation er: dialog, krop og drama, it og kommunikation, sprog og kultur, sproglig bevidsthed.

Kompetenceområdet kommunikation er tæt forbundet med danskfagets øvrige tre kompetenceområder. Dialog samt krop og drama er relevante at inddrage i forhold til de tre andre kompetenceområder. Digitale teknologier kan potentielt gøre faglige processer mulige eller nemmere på mange områder i faget og kan i sig selv gøres til genstand for undersøgelse. Sproglig bevidsthed og opmærksomhed på sprog og kultur er relevant i alle dele af danskfaget.

Forskellige kategorier af tekster har forskelligt potentiale i forhold til at arbejde med kommunikationskompetencen:

- Brugstekster kan indgå i arbejdet med at styrke elevernes kommunikationskompetence. Brugsteksten har oftest en specifik og klart defineret målgruppe, og afsenderen vil gøre sig overvejelser over, hvilke virkemidler der bedst tjener formålet med teksten.
- Elevernes egen kommunikation gøres til genstand for refleksion.
- Litteratur og andre æstetiske tekster kan indgå i arbejdet med at styrke elevernes sproglige bevidsthed og i forhold til dialogen med et fremmed perspektiv.

5 Udviklingen i indholdet i undervisningen

Det følgende kapitel udfolder hvert af de fire kompetenceområder i trinforløb og underliggende færdigheds- og vidensområder. Først beskrives kompetenceområdet læsning, derpå fremstilling, så fortolkning og til sidst kompetenceområdet kommunikation. På den måde gøres sammenhængen og progressionen fra 1. til 4. trinforløb tydelig inden for det enkelte kompetenceområde.

5.1 Læsning

1. trinforløb

Kompetencemålet for læsning på 1.-2. klassetrin

Eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagssammenhænge.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne oplever sig selv som læsere, der kan læse tekster til oplevelse, indlevelse og udvikling af fantasi og faglig viden.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder for læsning på 1.-2. klassetrin

- **Finde tekst.** Undervisningen omfatter arbejde med at navigere i analoge og digitale tekster og med at vælge tekster efter interesse og sværhedsgrad.
- **Forberedelse.** Undervisningen omfatter arbejde med enkle før-læsestrategier i forhold til forskellige kategorier af tekster.
- **Afkodning.** Undervisningen omfatter arbejde med tilegnelse af ordlæsestrategier, der fører til sikker og hurtig forståelse af ord og tekster. Ligeledes omfatter undervisningen stilladserende læsemetoder, så eleverne kan deltage i læsning af sprogligt mere udfordrende tekster.
- **Sprogforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med forståelse af ord og udtryk i mundtlig samtale, fortælling og formidling og forståelse af ord og udtryk i oplæsning og i elevernes egen læsning af alsidige genrer i undervisningen.
- **Tekstforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med en aktiv og menings søgende indstilling til læsning før, under og efter læsning. Undervisningen omfatter arbejde med forståelse af det, der står direkte i teksten, og det, der kræver enkle følgeslutninger.
- **Sammenhæng.** Undervisningen omfatter refleksion over teksters forbindelse til egen og andres livsverden eller refleksion over, hvordan viden i tekster hænger sammen med eksisterende viden.

! Opmærksomhedspunkt

Eleven kan læse lydrette ord (fx to, bus og sofa) og almindelige ikke-lydrette ord på to stavelser (fx pige, komme).

2. trinforløb

Kompetencemålet for læsning på 3.-4. klassetrin

Eleven kan læse multimodale tekster med henblik på oplevelse og faglig viden.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan læse tekster flydende og med forståelse og fortsat udvikler tillid til egne evner som læsere.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Finde tekst.** Undervisningen omfatter arbejde med at vælge analoge og digitale tekster efter interesse, sværhedsgrad og læseformål og i at navigere i disse. Dertil arbejdes med strategier til målrettet søgning efter emner og billeder.
- **Forberedelse.** Undervisningen omfatter arbejde med før-læsestrategier i forhold til forskellige kategorier af tekster og i aktivt at være opmærksom på læseformål.
- **Afkodning.** Undervisningen omfatter fortsat arbejde med et stadigt større repertoire af strategier til ordlæsning. Der arbejdes med tekstlæsning med fokus på sikkerhed, hastighed, udtryksfuld oplæsning og forståelse med henblik på udvikling af flydende læsning, både den stille læsning og oplæsningen.
- **Sprogforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med forståelse af ord og udtryk i mundtligt og skriftligt sprog og med strategier til at forholde sig til nye ords betydning.
- **Tekstforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med en aktiv og meningsføgende indstilling til læsning før, under og efter læsning.
- **Sammenhæng.** Undervisningen omfatter kritisk refleksion over teksters forbindelse til egen og andres livsverden samt kritisk refleksion over teksters måder at påvirke læseren på.

! Opmærksomheds- punkt

Eleven kan læse tekster med et velkendt fagligt indhold med ca. 120 ord pr. minut.

3. trinforløb

Kompetencemålet for læsning på 5.-6. klassetrin

Eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan læse en mangfoldighed af tekster stadigt mere flydende og på vej mod en mere nuanceret og kritisk tekstforståelse.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Finde tekst.** Undervisningen omfatter kritisk og reflekteret navigation og søgning efter viden i analoge og digitale tekster og i at vælge tekster efter interesse, sværhedsgrad og læseformål.
- **Forberedelse.** Undervisningen omfatter arbejde med før-læsestrategier i forhold til forskellige kategorier af tekster og i aktivt at være opmærksom på teksters formål og egne læseformål.
- **Afkodning.** Undervisningen omfatter arbejde med udvikling af stadigt mere varierede og konsoliderede ordlæsefærdigheder. Der arbejdes med tekstlæsning med fokus på sikkerhed, hastighed, udtryksfuld oplæsning og forståelse med henblik på udvikling af stadigt mere flydende læsning, både den stille læsning og oplæsningen.
- **Sprogforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med forståelse af ord og udtryk i mundtligt og skriftligt sprog med strategier til at lære sig nye ord og til kritisk at forholde sig til nye ords betydning.

! Opmærksomhedspunkt

Eleven kan opdage egne forståelsesproblemer og anvende relevante strategier til at afhjælpe dem og få overblik over teksten (fx afklare ukendte ords betydning, anvende grafiske modeller eller stille spørgsmål til tekstens indhold).

- **Tekstforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med en aktiv og meningsføgende indstilling til læsning før, under og efter læsning. Der arbejdes med kritisk refleksion over det, der står direkte i teksten, det, der kræver følgeslutninger, det, der kræver kombination af flere tekstdele for at skabe betydning, og det, der kræver, at man forholder sig reflekteret til teksten på et overordnet niveau.
 - **Sammenhæng.** Undervisningen omfatter kritisk refleksion over teksters forbindelse til egen og andres livsverden samt kritisk vurdering af teksters perspektiver og måder at påvirke læseren på.
-

4. trinforløb

Kompetencemålet for læsning på 7.-9. klassetrin

Eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan læse en mangfoldighed af tekster flydende med nuanceret og kritisk tekstforståelse.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Finde tekst.** Undervisningen omfatter kritisk og reflekteret navigation og søgning efter information i analoge og digitale tekster og i at vælge tekster efter interesse, sværhedsgrad og læseformål. Undervisningen omfatter kritisk refleksion og stillingtagen til søgeresultater og afsenderforholds betydning for teksters troværdighed.
 - **Forberedelse.** Undervisningen omfatter aktivt arbejde med før-læsestrategier i forhold til forskellige kategorier af tekster og i at være kritisk opmærksom på afsenders formål, tekstens målgruppe og egne læseformål.
 - **Afkodning.** Undervisningen omfatter arbejde med udvikling af stadigt mere flydende tekstlæsning, både stillelæsning og udtryksfuld oplæsning. Der arbejdes med meningsføgende, sikker og hurtig læsning, også i ukendte og mere komplekse tekster. Undervisningen omfatter arbejde med bevidsthed om afstemme og regulere sin læsemåde og læsehastighed efter læseformål og teksters kompleksitet.
 - **Sprogforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med forståelse af ord og udtryk og med strategier til at lære sig nye ord samt kritisk refleksion over ord og udtryk, sprogbrug og sproglige virkemidler i tekster og i mundtligt sprog.
 - **Tekstforståelse.** Undervisningen omfatter arbejde med en aktiv og meningsføgende indstilling til læsning før, under og efter læsning. Der arbejdes med kritisk stillingtagen og refleksion over det, der står direkte i teksten, det, der kræver følgeslutninger på tværs af sætninger og afsnit, det, der kræver kombination af flere tekstdele for at skabe betydning, og det, der kræver, at man forholder sig reflekteret på et overordnet niveau i stadigt mere komplekse tekster.
 - **Sammenhæng.** Undervisningen omfatter kritisk refleksion over teksters forbindelse til egen og andres livsverden samt kritisk stillingtagen til udsagn og budskaber i tekster i relation til den sammenhæng, de optræder i. Dette indebærer kritisk refleksion over tekstens troværdighed gennem kritisk undersøgelse af afsenderforhold, argumentation og tekstens kontekst.
-

5.2 Fremstilling

1. trinforløb

Kompetencemålet for fremstilling på 1.-2. klassetrin

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i nære og velkendte situationer.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan udtrykke sig med et formål på baggrund af egne tanker, følelser, fantasi, oplevelser og viden i nære og velkendte situationer.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Håndskrift og layout.** Undervisningen omfatter arbejde med små og store bogstavers skriveveje, skrivegreb og begyndende tastaturskrivning med ti fingre i egne produktioner.
- **Forberedelse.** Undervisningen omfatter arbejde med idégenerering og vidensindsamling og strukturering af idéer og viden. Undervisningen omfatter fokus på formål og form i enkle tekster i tekst, tale, lyd og billede.
- **Fremstilling.** Undervisningen omfatter arbejde med at give udtryk for tanker, fantasi og idéer i enkle produktioner og arbejde med teksters formål og deres struktur. Undervisningen omfatter arbejde med at producere enkle tekster med brug af forskellige modaliteter under hensyntagen til formålet med produktet. Undervisningen omfatter arbejde med at formulere sig i sammenhængende tekster mundtligt, i hånden og på tastatur.
- **Respons.** Undervisningen omfatter arbejde med at læse, lytte og se egne tekster igennem med begyndende opmærksomhed på en modtager. Undervisningen omfatter arbejde med at samtale om egne og andres produkter undervejs i fremstillingsprocessen på baggrund af enkle kriterier relateret til sprog, modaliteter, struktur, formål og indhold.
- **Korrektur.** Undervisningen omfatter arbejde med lydbaserede stavestrategier og begyndende opmærksomhed på tegnsætning, sprog og undersøgelse af stavelser, lydfølger, betydningsdele og ordspecifikke stavemåder i funktionelle skriveaktiviteter.
- **Præsentation og evaluering.** Undervisningen omfatter arbejde med præsentation af egne tekster alene eller sammen med andre samt evaluering af egne og andres tekster på baggrund af enkle kriterier relateret til form, formål og indhold.

! Opmærksomheds- punkt

Eleven kan formulere sammenhængende tekster på mindst 3 linjer i en kendt teksttype.

! Opmærksomheds- punkt

Eleven kan stave til lydrette (fx ti, bil og kano) og almindelige ikke-lydrette ord (fx siger, døren).

2. trinforløb

Kompetencemål for fremstilling på 3.-4. klassetrin

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i velkendte faglige situationer.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan udtrykke sig med et formål på baggrund af egne tanker, følelser, fantasi, oplevelser og viden i skrift, tale, lyd og billede i hverdagssituationer og i faglige situationer ud fra tekster i danskfaget.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Håndskrift og layout.** Undervisningen omfatter arbejde med udvikling af en læselig og sammenbundet håndskrift og udvikling af tastaturfærdigheder med ti fingre, så de ubesværet og stadigt hurtigere kan skrive i hånden og på tastatur i egne produktioner. Undervisningen omfatter arbejde med tekstbehandling og layout.
- **Forberedelse.** Undervisningen omfatter arbejde med idéudvikling, indsamling af viden, vurdering og strukturering af ideer. Undervisningen omfatter fokus på formål og struktur i forskellige tekster produktioner i tekst, tale, lyd og billede.
- **Fremstilling.** Undervisningen omfatter arbejde med fremstilling af stadigt længere produktioner i flere genrer med fokus på formål og struktur. Undervisningen omfatter arbejde med at skabe sammenhæng på sætnings- og afsnitsniveau og mellem forskellige modaliteter i tekster under hensyntagen til formålet med produktet. Undervisningen omfatter arbejde med at formulere sig sammenhængende mundtligt og skriftligt.
- **Respons.** Undervisningen omfatter arbejde med at læse, lytte og se egne og andres tekster igennem med en modtagers øjne med henblik på at justere sprog, indhold og modaliteter i teksten. Undervisningen omfatter arbejde med at give og modtage konstruktiv respons på produkter på baggrund af kriterier relateret til sprog, modaliteter, struktur, formål og indhold.
- **Korrektur.** Undervisningen omfatter arbejde med tegnsætning, sprog og stadigt mere komplekse stavestrategier med fokus på undersøgelse af stavelser, lydfølger, betydningsdele og ordspecifikke stavemåder i funktionelle skriveaktiviteter.
- **Præsentation og evaluering.** Undervisningen omfatter arbejde med præsentation af egne produktioner i skrift, tale, lyd eller billede i en form, der passer til indhold og formål. Undervisningen omfatter refleksion over fremstillingsprocessen og evaluering af egne og andres færdige produktioner på baggrund af kriterier relateret til struktur, formål og indhold.

! Opmærksomheds- punkt

Eleven kan formulere en sammenhængende tekst med en tydelig tekststruktur, fx en beretning eller en beskrivelse af et velkendt fænomen.

3. trinforløb

Kompetencemål for fremstilling på 5.-6. klassetrin

Eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan udtrykke sig sammenhængende med et formål på baggrund af viden, erfaringer og egne tanker i skrift, tale, lyd og billede i hverdagssituationer, i faglige situationer ud fra tekster i danskfaget og i formelle situationer med større bevidsthed om modtagerrettet kommunikation.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Planlægning.** Undervisningen omfatter arbejde med planlægning og styring af længere fremstillingsprocesser. Undervisningen omfatter arbejde med redskaber og strategier til at generere idéer og få overblik over den kommende fremstillingsproces.
- **Forberedelse.** Undervisningen omfatter arbejde med idéudvikling, indsamling af viden, vurdering og strukturering af idéer og viden. Undervisningen omfatter fokus på formål og struktur i forskellige produktioner i skrift, tale, lyd og billede.

- **Fremstilling.** Undervisningen omfatter arbejde med fremstilling af stadig mere komplekse produktioner i varierede genrer og fremstillingsformer med bevidsthed om formål, struktur og modtager. Undervisningen omfatter arbejde med at skabe sammenhæng på sætnings- og afsnitsniveau og med valg og tilpasning af modaliteter i teksten under hensyntagen til formålet med produktet. Undervisningen omfatter arbejde med at formulere sig sammenhængende mundtligt og skriftligt.
 - **Respons.** Undervisningen omfatter arbejde med at læse, lytte og se tekster igennem inden præsentation for en modtager med henblik på at gennemarbejde sprog og indhold samt evaluere sammenhængen mellem modaliteter i teksten. Undervisningen omfatter arbejde med at give og modtage konstruktiv respons på tekster på baggrund af kriterier relateret til teksters sprog, modaliteter, struktur, formål og indhold.
 - **Korrektur.** Undervisningen omfatter arbejde med tegnsætning, sprog og komplekse stavestrategier med fokus på undersøgelse af stavelser, lydfølger, betydningsdele og ordspecifikke stavemåder med henblik på retskrivning og layout i funktionelle skriveaktiviteter.
 - **Præsentation og evaluering.** Undervisningen omfatter arbejde med præsentation af eget produkt i en form, der passer til indhold og formål, på baggrund af respons fra andre, samt korrektur og evaluering af eget arbejde. Undervisningen omfatter refleksion over erfaringer opnået gennem fremstillingsprocessen samt evaluering af egne og andres færdige produkter på baggrund af kriterier relateret til form, formål og indhold.
-

4. trinforløb

Kompetencemål for fremstilling på 7.-9. klassetrin

Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan udtrykke sig sammenhængende, sprogligt klart og varieret med bevidsthed om formål og modtager på baggrund af viden, erfaringer og egne tanker i skrift, tale, lyd og billede i mangeartede og stadig mere komplekse situationer.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Planlægning.** Undervisningen omfatter arbejde med planlægning og styring af længere fremstillingsprocesser. Undervisningen omfatter arbejde med redskaber og strategier til at generere idéer og få overblik over den kommende fremstillingsproces.
- **Forberedelse.** Undervisningen omfatter arbejde med idéudvikling, indsamling af viden samt vurdering og strukturering af idéer og viden. Undervisningen omfatter fokus på formål og form i forskellige tekster i tekst, tale, lyd og billede.
- **Fremstilling.** Undervisningen omfatter arbejde med fremstilling af stadig længere komplekse produktioner i varierede genrer og brug af fremstillingsformer i mangeartede situationer i skrift, tale, lyd og billede med bevidsthed om modtagerperspektiver. Undervisningen omfatter arbejde med at skabe sammenhæng på sætnings- og afsnitsniveau og med valg og tilpasning af modaliteter i tekster under hensyntagen til formålet med produktet. Undervisningen omfatter arbejde med at formulere sig sammenhængende i længere tekster mundtligt og skriftligt.

! Opmærksomheds- punkt

Eleven kan foretage basal korrektur på sprog, stavning, tegnsætning og layout.

- **Respons.** Undervisningen omfatter arbejde med at læse, lytte og se produkter igennem inden præsentation for en modtager med henblik på at gennemarbejde sprog, indhold og reflektere over sammenhængen mellem modaliteter i teksten. Undervisningen omfatter arbejde med at give og modtage konstruktiv respons på tekster på baggrund af kriterier relateret til teksters form, formål og indhold. Dertil arbejdes med at give respons på tekstens brug af stilistiske virkemidler og at kunne vurdere, hvordan disse har betydning for afsender og modtager af teksten.
- **Korrektur.** Undervisningen omfatter arbejde med stavestrategier, retstavning, tegnsætning, grammatik og layout i funktionelle skriveaktiviteter.
- **Præsentation og evaluering.** Undervisningen omfatter arbejde med præsentation af eget produkt i en form, der passer til indhold og formål, på baggrund af respons fra andre, samt korrektur og evaluering af eget arbejde. Undervisningen omfatter refleksion over erfaringer opnået gennem fremstillingsprocessen samt evaluering af egne og andres færdige produkter på baggrund af kriterier relateret til form, formål og indhold.

5.3 Fortolkning

1. trinforløb

Kompetencemålet for fortolkning på 1.-2. klassetrin

Eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne lærer at fortolke æstetiske tekster, og at de lærer, at æstetiske tekster indbyder til oplevelse, indlevelse og indsigt gennem brug af æstetiske virkemidler.

For at eleverne kan forholde sig til tekstens æstetiske behandling af et emne, må læreren fortrinsvis vælge tekster, der knytter an til elevernes eget liv og erfaringshorisont.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Oplevelse og indlevelse.** Undervisningen omfatter oplevelse og indlevelse i den æstetiske tekst som baggrund for det videre arbejde med teksten. Undervisningen omfatter leg med sprog og billeder i æstetiske tekster med henblik på at vække nysgerrighed og forståelse.
- **Undersøgelse.** Undervisningen omfatter undersøgelse af teksters handling og træk samt arbejde med forløb, personkarakteristik og enkle sproglige, billedlige og lydlig virkemidler i æstetiske tekster.
- **Fortolkning.** Undervisningen omfatter dialog om, hvad teksten drejer sig om, på baggrund af undersøgelsen af teksten. Undervisningen omfatter arbejde med at samle tekstens udsagn i temaer og at begrunde disse i teksten. Dertil omfatter undervisningen arbejde med at omskabe dele af den æstetiske tekst til andre genrer, evt. med brug af andre modaliteter.
- **Vurdering.** Undervisningen omfatter arbejde med at udtrykke og begrunde egne oplevelser af tekster samt diskutere forskellige tolkninger af teksters temaer. Undervisningen omfatter arbejde med at finde begrundelser i teksterne for udsagn og oplevelser.
- **Perspektivering.** Undervisningen omfatter arbejde med at sætte tekstens temaer i relation til eget og andres liv.

2. trinforløb

Kompetencemålet for fortolkning på 3.-4. klassetrin

Eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne lærer at undersøge og fortolke æstetiske tekster, og at de lærer, at æstetiske tekster indbyder til oplevelse, indlevelse og indsigt gennem brug af æstetiske virkemidler. Tekstvalget skal knytte an til elevernes erfaringshorisont og forhåndsviden, men også åbne mulighed for at give eleverne indblik i andres liv.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Oplevelse og indlevelse.** Undervisningen omfatter oplevelse og indlevelse i den æstetiske tekst som baggrund for videre arbejde med teksten. Undervisningen omfatter dramatisering af tekstens univers gennem brug af oplæsning, tegning, kropslige og billedlige udtryksformer.
- **Undersøgelse.** Undervisningen omfatter undersøgelse af de aspekter af teksten, som teksten indbyder til, for at forstå, hvordan teksten skaber oplevelser og indtryk. Undervisningen omfatter arbejde med aspekter af tekstens komposition samt opmærksomhed på, hvordan tekster er mere eller mindre klare eksempler på en genre.
- **Fortolkning.** Undervisningen omfatter dialog om, hvad teksten drejer sig om, på baggrund af undersøgelsen af teksten. Undervisningen omfatter arbejde med at samle tekstens udsagn i temaer og at begrunde disse i teksten.
- **Vurdering.** Undervisningen omfatter arbejde med at udtrykke og begrunde egne oplevelser af tekster samt diskutere forskellige tolkninger af teksten og vurdere, om tolkningerne er tekstnære og rimelige. Dertil omfatter undervisningen arbejde med at forstå, at elementer i en tekst kan være åbne for fortolkning.
- **Perspektivering.** Undervisningen omfatter arbejde med at sætte tekstens temaer og udsagn i relation til egen og andres livssituation. Undervisningen omfatter arbejde med at perspektivere teksten til andre tiders fremstilling af lignende temaer, herunder tekster fra Dansk litteraturs kanon eller til forfatterens andre værker.

3. trinforløb

Kompetencemålet for fortolkning på for 5.-6. klassetrin.

Eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne lærer forskellige tilgange til at undersøge og fortolke æstetiske tekster, og at de lærer, at æstetiske tekster indbyder til oplevelse, indlevelse og indsigt gennem brug af æstetiske virkemidler. Tekstvalget skal knytte an til elevernes erfaringshorisont og forhåndsviden, men også åbne mulighed for at give eleverne indblik i andres liv og nye emner. Teksterne kan på 3. trin indeholde formmæssige eksperimenter på flere områder i takt med, at eleverne har gjort sig erfaringer med andre æstetiske tekster.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Oplevelse og indlevelse.** Undervisningen omfatter oplevelse og indlevelse i den æstetiske tekst som baggrund for det videre arbejde med teksten. Undervisningen omfatter arbejde med oplæsning og dramatisering som måder at udtrykke elevernes oplevelse af tekstens univers og stemning på. Dertil omfatter undervisningen arbejde med æstetiske teksters måder at bruge sproget på, måder at skabe tid og rum på samt måder, hvorpå æstetiske teksters form har betydning for oplevelsen og indlevelsen.
- **Undersøgelse.** Undervisningen omfatter undersøgelse af tekstens handling, og hvordan sproglige, billedlige og lydige virkemidler skaber et fiktivt univers eller anlægger et æstetisk blik på virkeligheden. Undervisningen omfatter arbejde med de aspekter af teksten indhold og form, som teksten indbyder til, herunder aspekter af tekstens komposition, miljø og personer. Dertil omfatter undervisningen arbejde med fortællerpositionens betydning for oplevelsen af teksten og opmærksomhed på, hvordan tekster er mere eller mindre klare eksempler på en genre.
- **Fortolkning.** Undervisningen omfatter dialog om, hvad tekster drejer sig om, på baggrund af undersøgelsen af teksten. Undervisningen omfatter arbejde med at samle tekstens udsagn i temaer og at begrunde disse i teksten. Dertil omfatter undervisningen arbejde med at omskabe dele af den æstetiske tekst til andre genrer, evt. med brug af andre modaliteter, som en vej til at styrke elevernes forståelse for tekstens egenart.
- **Vurdering.** Undervisningen omfatter arbejde med at udtrykke og begrunde egne oplevelser af tekster samt diskutere forskellige tolkninger af teksten og vurdere, om tolkningerne er tekstnære og rimelige. Dertil omfatter undervisningen arbejde med at forstå, at elementer i en tekst kan være åbne for fortolkning. Undervisningen omfatter opmærksomhed på, at tekster, herunder tekster fra Dansk litteraturs kanon, er blevet opfattet og vurderet anderledes i deres samtid end i vores tid.
- **Perspektivering.** Undervisningen omfatter arbejde med at sætte tekstens temaer og udsagn i relation til egen og andres livssituation og med at sætte teksten i relation til tekstens samtid og den litterære periode, som teksten repræsenterer. Desuden omfatter undervisningen perspektivering til andre værker, andre tiders fremstilling af lignende temaer eller til forfatterens andre værker.

4. trinforløb

Kompetencemålet for fortolkning på 7.-9. klassetrin.

Eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne lærer forskellige tilgange til at undersøge, fortolke samt diskutere æstetiske tekster, og at de lærer, at æstetiske tekster indbyder til oplevelse, indlevelse og indsigt gennem brug af æstetiske virkemidler. Tekstvalget skal på 4. trinforløb afspejle en kompleksitet i form af fortælleposition, komposition, fortolkningsåbenhed mv. og skal samtidig knytte an til elevernes erfaringshorisont og åbne mulighed for at give eleverne indblik i andres liv og nye emner.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Oplevelse og indlevelse.** Undervisningen omfatter oplevelse og indlevelse i den æstetiske teksts univers og stemning gennem oplæsning og dramatisering som baggrund for det videre arbejde med teksten. Dertil omfatter undervisningen arbejde med æstetiske teksters måder at bruge sproget på, måder at skabe tid og rum på samt måder, hvorpå æstetiske teksters form har betydning for oplevelsen og indlevelsen.
- **Undersøgelse.** Undervisningen omfatter undersøgelse af de aspekter af tekstens handling og virkemidler, som teksten lægger op til, herunder samspillet mellem tekstens æstetiske sprogbrug, dens indhold og virkeligheden. Dertil omfatter undervisningen arbejde med fortællerpositionens betydning for oplevelsen af teksten og opmærksomhed på, hvordan tekster er mere eller mindre klare eksempler på en genre.
- **Fortolkning.** Undervisningen omfatter arbejde med at samle tekstens udsagn i fler-tydige fortolkninger og begrunde disse i teksten. Undervisningen omfatter diskussion af, hvad teksten drejer sig om, herunder hvordan tekster fremstiller identitet, hvordan tekstens virkemidler skaber oplevelse, og hvordan teksten behandler et emne æstetisk. Dertil omfatter undervisningen omskabelse af dele af den æstetiske tekst til andre genrer, evt. med brug af andre modaliteter, som en vej til at styrke elevernes forståelse for tekstens egenart.
- **Vurdering.** Undervisningen omfatter arbejde med at udtrykke og begrunde egne oplevelser af tekster samt diskutere forskellige tolkninger af teksten med henblik på at forstå, at elementer i en tekst kan være åbne for fortolkning. Vurdering af teksten omfatter diskussion af forskellige tolkninger af teksten vurderet på, om de er tekstnære og rimelige. Undervisningen omfatter opmærksomhed på, at tekster, herunder tekster fra Dansk litteraturs kanon, er blevet opfattet og vurderet anderledes i deres samtid end i vores tid.
- **Perspektivering.** Undervisningen omfatter arbejde med at sætte tekstens temaer og udsagn i relation til egen og andres livssituation og aktuelle problemstillinger samt diskussion af, hvorvidt teksten gav indblik i relevante emner og temaer og andres perspektiv på verden. Undervisningen omfatter arbejde med at sætte teksten i relation til tekstens samtid og den litterære periode, som teksten repræsenterer. Desuden omfatter undervisningen perspektivering til andre værker, andre tiders og fremtidige tiders fremstilling af lignende temaer eller til forfatterens andre værker.

5.4 Kommunikation

1. trinforløb

Kompetencemålet for kommunikation på 1.-2. klassetrin.

Eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagssituationer.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne forstår, at vi bruger sproget, sprogets virkemidler og andre kommunikative ressourcer til forskellige formål, og at vi bruger sproget forskelligt afhængigt af situationen.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Dialog.** Undervisningen omfatter dialog, dvs. vekslen mellem at tale og lytte, i samtale og samarbejde.
 - **Krop og drama.** Undervisningen omfatter drama og teater samt refleksion over elevernes brug af stemme og kropssprog i hverdagsituationer.
 - **It og kommunikation.** Undervisningen omfatter brugen af digital teknologi i kommunikationssituationer i hverdagen og modtagerrettet kommunikation. Undervisningen bør fokusere på kombination af modaliteterne ord, billede og lyd og på variation af disse.
 - **Sprog og kultur.** Undervisningen omfatter arbejdet med det danske sprog med fokus på, at dansk kan tales på forskellige måder, og dertil på ligheder og forskelle mellem dansk og enkle norske og svenske udtryk.
 - **Sproglig bevidsthed.** Undervisningen omfatter iagttagelse af sproget brugt i forskellige sammenhænge samt iagttagelse af sprogets kommunikative og æstetiske muligheder.
-

2. trinforløb

Kompetencemålet for kommunikation på 2. trinforløb for 3.-4. klassetrin.

Eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan kommunikere i hverdagsituationer og i overskuelige formelle og sociale situationer med forståelse for regler og normer for kommunikation. Eleverne skal derfor fortsat udvikle deres forståelse af, at vi bruger sproget, sprogets virkemidler og andre kommunikative ressourcer til forskellige formål, og at vi bruger sproget forskelligt afhængigt af situationen.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Dialog.** Undervisningen omfatter aktiv deltagelse i dialog i mindre grupper, dvs. vekslen mellem at tale og lytte, i samtale og samarbejde samt samtaleregler og forskellige samtaleformer.
 - **Krop og drama.** Undervisningen omfatter drama og teater samt refleksion over elevernes brug af stemmens virkemidler og kropssprog i overskuelige formelle og sociale situationer.
 - **It og kommunikation.** Undervisningen omfatter begyndende bevidsthed om det at færdes i virtuelle universer, brugen af digital teknologi i kommunikationssituationer og modtagerrettet kommunikation. Undervisningen bør fortsat fokusere på kombination af modaliteterne ord, billede og lyd og variation af disse.
 - **Sprog og kultur.** Undervisningen omfatter at undersøge egen og andres sproglige og kulturelle baggrund og socialt, kulturelt og geografisk betingede ligheder og forskelle mellem sprog. Undervisningen skal desuden inddrage enkle norske og svenske tekster.
 - **Sproglig bevidsthed.** Undervisningen omfatter iagttagelse af sproget brugt i forskellige sammenhænge samt iagttagelse af sprogets kommunikative og æstetiske muligheder. Desuden fokuseres på forskelle på talt og skrevet sprog og andre modaliteter.
-

3. trinforløb

Kompetencemålet for kommunikation på 3. trinforløb for 5.- 6. klassetrin.

Eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan kommunikere med stadig større bevidsthed om, hvad sproget gør, og hvad sproget kan i såvel hverdagssituationer som i overskuelige formelle og sociale situationer. Eleverne skal udbygge deres forståelse af, at vi bruger sproget, sprogets virkemidler og andre kommunikative ressourcer til forskellige formål, og at vi bruger sproget forskelligt afhængigt af situationen.

Beskrivelse af færdigheds- og vidensområder

- **Dialog.** Undervisningen omfatter arbejde med samtaleregler, samtaleformer og at påtage sig forskellige roller i samtaler.
- **Krop og drama.** Undervisningen omfatter drama og teater samt refleksion over brug af stemmens virkemidler og kropssprog i overskuelige formelle og sociale situationer, herunder oplæsning og mundtlig fremlæggelse.
- **It og kommunikation.** Undervisningen omfatter bevidst færden i et virtuelt univers, brugen af digital teknologi til samarbejde, i forskellige kommunikationssituationer og modtagerrettet kommunikation. Undervisningen bør fortsat fokusere på variation og kombination af modaliteterne ord, billede og lyd.
- **Sprog og kultur.** Undervisningen omfatter samspelet mellem sprog og kultur med henblik på at indgå i sprogligt mangfoldige situationer. Undervisningen omfatter kommunikation i enkle situationer med nordmænd og svenskere. Undervisningen omfatter sammenligning af dansk, norsk og svensk sprog samt sprogenes historie og kendetegn.
- **Sproglig bevidsthed.** Undervisningen omfatter iagttagelse af sproget brugt i forskellige sammenhænge samt iagttagelse af sprogets kommunikative og æstetiske muligheder. Desuden fokuseres på forskelle på talt og skrevet sprog og andre modaliteter.

4. trinforløb

Kompetencemålet for kommunikation på 4. trinforløb for 7.- 9. klassetrin.

Eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer.

Undervisningen skal føre frem mod, at eleverne kan deltage reflekteret i kommunikation ved brug af sproget, sprogets virkemidler og andre kommunikative ressourcer i forhold til komplekse formelle og sociale situationer. Eleverne skal udbygge deres forståelse af, at vi bruger sproget til forskellige formål, og at vi bruger sproglige normer og omgangsformer afhængigt af situationen.

-
- **Dialog.** Undervisningen omfatter at påtage sig forskellige roller i samtalsituationer, herunder at argumentere og informere. Der fokuseres på at analysere samtaler ved at identificere retoriske virkemidler, talehandlinger og positionering, samt hvad der kendetegner en demokratisk dialog.
 - **Krop og drama.** Undervisningen omfatter refleksion over elevernes brug af stemmens virkemidler og kropssprog i komplekse formelle og sociale situationer.
 - **It og kommunikation.** Undervisningen omfatter anvendelse af digital teknologi til kommunikation, teksters påvirkning af modtageren og valg af digitale teknologier, der passer til situationen. Der er fokus på bevidst færden i et virtuelt univers og digitale teknologiers betydning for elevens eget liv og fællesskab.
 - **Sprog og kultur.** Undervisningen omfatter samspillet mellem sprog og kultur med henblik på at indgå i sprogligt komplekse situationer. Undervisningen omfatter kommunikation i en globaliseret verden.
 - **Sproglig bevidsthed.** Undervisningen omfatter brug af sproget i forskellige sammenhænge samt et fokus på, hvad vi bruger sproget til, at vi gør noget gennem sproget, og at sproget bruges forskelligt afhængigt af situationen. Desuden fokuseres på forskelle på talt og skrevet sprog og andre modaliteter. Der fokuseres på at identificere, karakterisere og diskutere afsenderens sprogbrug.
-

6 Tværgående emner og problemstillinger

6.1 Tværfaglighed

I folkeskoleloven står der, at eleverne skal gives mulighed for at anvende og udbygge de tilegnede kundskaber og færdigheder gennem undervisningen i tværgående emner og problemstillinger, og derfor skal der, i perioder i danskundervisningen, indtænkes forløb, der går i sammenhæng med andre fag og fagforståelser. Dette samarbejde med de andre fag vil foregå i forbindelse med emneorienterede forløb og projektorienterede problemstillinger.

Danskfaget bidrager her med et indhold i kraft af et bredt udvalg af tekster og mangfoldige metoder, der tilsammen tilbyder særlige vinkler på emne- og projektarbejdet.

Der er forskellige faglige tilgange til tværfagligt emne- og projektarbejde. Man kan overordnet vælge en formel tværfaglig tilgang, dvs. flerfaglighed, eller en funktionel tværfaglig tilgang, dvs. fællesfaglighed.

I en flerfaglig eller formel tværfaglig tilgang bindes arbejdet op om et overordnet og gerne bredt emne. Danskfaget varetager det, som falder under eget fagområde.

Emnearbejde giver en indgang, når der skal arbejdes mere tværfagligt, og især i de mindre klasser er det en oplagt måde at organisere tværfagligt arbejde på. Der sættes fokus på elevernes medbestemmelse, og at deres egne perspektiver i højere grad kommer i spil.

I en funktionel tværfaglig tilgang arbejdes der ud fra en overordnet tværgående problemstilling og hen imod et fælles mål, som danskfaget ikke ville kunne nå som selvstændigt fag. Danskfagets områder og metoder interagerer med de andre fag og sættes i samspil med både formålsparagraf og de enkelte fagformål. I dette arbejde har man fokus på, at sammenhæng mellem fagene, som den udfoldes i en rigtig fællesfaglig undervisning, bidrager til øget erkendelse og forståelse for et felts kompleksitet.

Den tværgående problemstilling skal åbne eleverne for verden, og verden skal åbne sig for eleverne og give dem kompetencer til at kunne handle. Det skal didaktisk overvejes, hvilke emner og hvilken fælles sag de pågældende fag kan understøtte for at belyse den tværgående problemstilling, som ofte er af mere kompleks karakter.

6.2 Projekt opgaven

I 9. klasse er det obligatorisk at arbejde minimum en uge med projekt opgaven. Formålet med projekt opgaven er at give eleverne indsigt i en tværfaglig problemstilling gennem projektorienteret arbejde. Opgaven bedømmes med en skriftlig udtalelse og en karakter.

Bekendtgørelsen om projekt opgaven opstiller retningslinjer for gennemførelsen af projekt opgaven, og så længe der arbejdes efter retningslinjerne, er det frit for den enkelte skole, hvordan arbejdet organiseres.

7 Tværgående temaer

7.1 It og medier

It spiller en væsentlig rolle i danskfaget både som indhold og som redskab.

It- og mediekompetencer kan udskilles i fire elevpositioner, som i praksis vil have store overlap og sammenfald.

Eleven som kritisk undersøger

Eleverne skal under kompetenceområdet læsning arbejde med at være kritiske undersøgere af nettets tekster. Eleverne skal lære at søge og indsamle information og kritisk tage stilling til de informationer, eleverne får fra nettet. Der er også fokus på læsning af multimodale tekster, som ofte er interaktive og forbundet til andre tekster via links (hypertekster).

Eleven som analyserende modtager

Under kompetenceområdet fortolkning kan eleverne lære at anvende it til fx at analysere æstetiske teksters ordvalg med ordskyer, at fremdrage sammenhænge i teksten med mindmaps og at dramatisere æstetiske tekster med video.

Eleven som målrettet og kreativ producent

Under kompetenceområdet fremstilling skal eleverne lære at anvende it som et redskab til idéudvikling, produktion, revision, deling, kommunikation om og præsentation af multimodale tekster.

Eleven som ansvarlig deltager

Under kompetenceområdet kommunikation skal eleverne lære at forholde sig til livet i netværkssamfundet, bl.a. med fokus på at blive bedre i stand til at indgå i ansigtsløs kommunikation, fx på SMS, sociale netværk og i samarbejdsfora, på at blive bedre i stand til at samarbejde via internettet og på at forholde sig til sine digitale fodspor.

I alle områderne kan it desuden bruges til at understøtte samarbejde i form af planlægningsværktøjer og værktøjer til strukturering og organisering. It anvendes også til kommunikation og faglige input.

7.2 Innovation og entreprenørskab

Danskfaget skal bidrage til, at eleverne udvikler innovative og entreprenante kompetencer, så de kan anvende deres personlige, faglige og sociale ressourcer til at skabe noget, der kan have værdi og relevans for andre. Innovation og entreprenørskab er orienteret mod at få elevernes tilstedeværende viden i spil i et ikke-vurderende læringsmiljø, hvor eleverne gennem motiverende, kreative og praksisorienterede undervisningsformer styrker deres innovative processer og handlen. Da undervisningen i danskfaget bl.a. orienterer sig mod kompetencemål, er der et naturligt fokus på brugen af danskfagets faglige elementer i innovative praksissituationer.

Med det tværgående tema innovation og entreprenørskab betones elevernes kompetencer til at kunne iværksætte værdiskabende initiativer og at være kreative i forhold til at kombinere viden, erfaringer og personlige ressourcer fra forskellige områder på nye måder.

I indholdet i kompetenceområderne fremstilling og kommunikation vil det være oplagt fx at arbejde med elevernes produktion af æstetiske tekster, fagtekster og brugstekster, hvor fokus er på, hvordan eleverne kan skabe, præsentere og lancere produkter, som kan have værdi og relevans for andre.

Inden for kompetenceområdet fortolkning arbejdes med elevernes omverdensforståelse, som er et andet centralt element i temaet innovation og entreprenørskab. Eleverne skal få indblik i egne og andre menneskers livsforhold, livsopfattelser og livsfilosofier i et historisk, nutidigt og fremtidigt perspektiv.

Under kommunikation arbejdes med et udblik på verden, idet eleverne skal klædes på til at kommunikere aktivt i forskellige sproglige og kulturelle situationer i en globaliseret verden.

8 Opmærksomhedspunkter

Opmærksomhedspunkterne i dansk er færdighedsmål inden for udvalgte færdigheds- og vidensområder under kompetenceområderne læsning og fremstilling. De angiver den mindste grad af målopfyldelse, som er en forudsætning for, at eleverne kan få tilstrækkeligt udbytte af de efterfølgende klassestrin.

Læreren skal løbende være opmærksom på alle elevers udvikling inden for opmærksomhedspunkterne og tilpasse sin undervisning, så eleverne får mulighed for at opnå det beskrevne beherskelsesniveau inden afslutningen af trinforløbet. Læreren kan vurdere elevers beherskelse af opmærksomhedspunkterne gennem observationer i undervisningen, elevprodukter, elevsamtaler og eventuel testning.

Opfølgning og tiltag

Hvis der er elever, som ikke ser ud til at opnå det beskrevne beherskelsesniveau i slutningen af den periode, opmærksomhedspunktet retter sig mod, så er læreren forpligtet på opfølgning.

I dialog med skoleledelsen og andre relevante fagpersoner skal læreren drøfte elevernes udfordringer med opmærksomhedspunkterne og lægge en plan for, hvordan elevernes faglige udvikling kan tilgodeses i klassen. Det er vigtigt, at planen både fokuserer på at finde en årsag til elevernes vanskeligheder og at fastlægge, hvordan elevernes faglige udvikling kan støttes inden for rammerne af undervisningsdifferentiering, lektiehjælp, understøttende undervisning og via samarbejde mellem skole og hjem. Undervisningen må tage afsæt i elevens forudsætninger og må gennem tilpasning af arbejdsmåder og -metoder sikre, at eleven oplever mestring og dermed udvikler mod på at lære. Læreren og relevante fagpersoner må derfor jævnligt evaluere, hvordan disse tiltag bidrager til elevens udvikling og lyst til læring og således være opmærksomme på at justere arbejdsmåder og -metoder løbende.

Opmærksomhedspunkter under læsning og fremstilling

Opmærksomhedspunkterne for læsning og fremstilling er beskrevet i læseplanen under de relevante trinforløb og færdigheds- og vidensområder og følger her i et samlet skema.

	Læsning	Fremstilling
Efter 2. klassestrin	<i>Afkodning</i> Eleven kan læse lydrette (fx to, bus og sofa) og almindelige ikke-lydrette ord på to stavelser (fx pige, komme).	<i>Korrektur</i> Eleven kan stave til lydrette (fx ti, bil og kano) og almindelige ikke-lydrette ord (fx siger, døren). <i>Fremstilling</i> Eleven kan formulere sammenhængende tekster på mindst 3 linjer i en kendt teksttype.
Efter 4. klassestrin	<i>Afkodning</i> Eleven kan læse tekster med et velkendt fagligt indhold med ca. 120 ord/minuttet.	<i>Fremstilling</i> Eleven kan formulere en sammenhængende tekst med en tydelig tekststruktur, fx en beretning eller en beskrivelse af et velkendt fænomen.
Efter 6. klassestrin	<i>Tekstforståelse</i> Eleven kan opdage egne forståelsesproblemer og anvende relevante strategier til at afhjælpe dem og få overblik over teksten (fx afklare ukendte ords betydning, anvende grafiske modeller eller stille spørgsmål til tekstens indhold).	
Efter 9. klassestrin		<i>Korrektur</i> Eleven kan foretage basal korrektur på sprog, stavning, tegnsætning og layout.

9 Kanon

I undervisningen i dansk skal eleverne gennem deres skoleforløb stifte bekendtskab med dansk litteraturs kanon. Dansk litteraturs kanon indeholder en genre og 14 forfatterskaber i den obligatoriske del. Derudover er der en vejledende liste med anbefalinger til folkeskolen, som kan være inspirationskilde til arbejdet med klassikere.

Dansk litteraturs kanon – folkeskolen (obligatorisk)

Folkeviser

Ludvig Holberg

Adam Oehlenschläger

N.F.S. Grundtvig

St. St. Blicher

H.C. Andersen

Herman Bang

Henrik Pontoppidan

Johannes V. Jensen

Martin Andersen Nexø

Tom Kristensen

Karen Blixen

Peter Seeberg

Tove Ditlevsen

Henrik Ibsen.

Tillæg til folkeskolen (vejledende)

Danske folkeeventyr

Johan Herman Wessel

B.S. Ingemann

Jeppe Aakjær

Egon Mathiesen

Halfdan Rasmussen

Benny Andersen

Cecil Bødker

Ole Lund Kirkegaard

Amalie Skram

Astrid Lindgren

Thorbjørn Egner

Robert Storm Petersen.

Dansk – Læseplan

2019

Design: BGRAPHIC

Denne publikation kan ikke bestilles.
Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:

www.emu.dk

Børne- og Undervisningsministeriet
Styrelsen for Undervisning og Kvalitet
Frederiksholms Kanal 26
1220 København K

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

